

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I. er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Tro og tvil. — «Lætatus sum». — Den gode Hyrde (dikt). — Pavens fredsappell. — Reisebrev fra Lund. — Tsjekkoslovakias skjebnetime. — Kvinnesiden. —

Tro og tvil.

18. søndag efter pinse.

«Vær frimodig, sønn!» — det er Kristus selv som taler disse ord til det ulykkelige, lamme menneske, som bringes frem og legges på hans vei. Vi forstår hvorledes den lamme har trengt denne opfordring — forstår det så helt ut fordi vi jo vet i hvor høi grad vi selv kan trenge til å høre den i det daglige liv, ansikt til ansikt med alle de vanskeligheter vi stadig møtes av. Ti det er kun meget, meget sjeldent at vi straks kan se meningen, Guds hånd i alt det som skjer — som regel ser vi ikke hvorfra begivenhetene kommer eller hvad mål de har. Det er derfor troens oppgave å hjelpe oss til å ta imot alt som utslag av Guds forsyn, erkjennelsen svikter jo for det meste — særlig når det er motgang og sorger som legges på vår vei.

Og det er nettop troens store prøvesten og troens store gave at vi tross alt med urokkelig sikkerhet kan leve, kan tenke, tale og handle ut fra en underbar forvissning om at Guds forsyn alltid er i virksomhet og at det onde ingen som helst makt har overfor dets vilje, hvis vi bare setter vår vilje inn på å tro og ikke tvile, ikke være skeptiske og negative i vår innstilling, men positive og fortrøstningsfulle. Kardinal Newman skriver et sted at Guds forsyn tilintetgjør stadig de nedbrytende krefters inngrep — ti den hellige ro som troen på det guddommelige forsyn skjenker, kan ingen tvil rukke. Selv mørkets time på Golgata, da det så ut som døden hadde seiret over livet, all tro og alt håp hadde sviktet og hatet triumferte over kjærligheten, var jo i virkeligheten intet annet enn fullbringelsen av verdens frelse. Og hvad er alle andre mørke stunder å regne mot denne stund?

Guds forsyn er alltid det rådende om vi tror og

vil tro på dets makt — og trekke den praktiske nytte av denne tro hver eneste dag vi får oppleve! Den praktiske nytte som består i alltid å huske at det, som ser mørkt og tungt ut i samme øieblikk det rammer oss, kan gjenspeile i strålende lys Guds kjærlighet, Guds store nåde når vi er kommet lengre frem på vår livsvei. Har vi ikke allerede opplevet dette mange ganger? Bærer vi ikke alle på minner om dager i vårt liv om hvilke vi sa mens de var over oss: «de behager oss ikke!», men som senere mer enn andre såkalte «lykkelige dager» har vært vår sjel til velsignelse og berikelse, til utvikling og utdypning?

Må denne erkjennelse lære oss å motta alt som skjer, som kommer, blir eller går, i tro og tillit til Guds kjærlighet, selv om vi ikke straks kan se dens klare spor! Det kan være vanskelig nok — vi kan føle oss som lammet av legemlige og sjelelige lidelser, av savn, skuffelse, frykt, anger, føle oss ene som byrde for oss selv og andre, men bevarer vi allikevel viljen til å være på Kristi vei, til å se i ham Guds forsyns helligste redskap — da lyder også ordene: «Vær frimodig!» til oss med samme gjenskapende og fornyende livskraft som skriften forteller de eide da Frelseren vandret i synlig skikkelse her på jorden og helbredet den lamme på sjel og legem.

Vi finner jo dem, vi finner jo ham i hans egen Kirke, hvor han den dag i dag er like så virkelig om enn usynlig til stede som den gang. Hans ord lyder til oss over hele jordens krets — på alle tunge-mål men med en røst: *Herrens egen røst*. Hvem som formidler denne røst, formidler ordenes kraft og glede er avhengig av ytre forhold, av tid og sted

„LÆTATUS SUM“

En hilsen til monsignore Henrik Snoeys.

«Lætatus sum —» = jeg gledet mig over det man sa til mig: vi skal gå til Herrens hus» —

Disse ord finnes i inngangsverset til den første messe mgr. Henrik Snoeys, St. Olavs kirkenes sogneprest, feirer sammen med sin nye menighet søndag 9. oktober. Og vi vet at disse ord er personlig sannhet for den mann som nu skal løfte en tung arv — vet det fordi han ikke er noen ny mann, noen ukjent mann for oss. Alt i mange år har han levet sitt presteliv her oppe og stadig føiet nye vakre blade til *Norvegia catholicas* tradisjonsrike historie. Vi vet at glede alltid er fulgt i hans spor — særlig den rikeste og fineste av alle gleder: *arbeids-gleden*.

Hvad mgr. Snoeys enn har tatt fatt på, og det er ikke småting som i tidens løp har kalt på ham! så griper han det an som en gang til Herrens hus, til Guds rikes ære, med en glede som gjør ham til et opildnende og ansporende eksempel for sin menighet — ja, for alle som kommer i berøring med ham. Det er det vi vet — det er det vi har sett og hørt like fra han i 1901, umiddelbart etter sin prestevigsel kom til Norge hvor hans initiativrike administrasjonstalent straks skaffet ham en god kontakt med omgivelsene — det går ennu frasagn i Tromsø, hvor mgr. Snoeys virket fra 1910—23, om «han Snoeys».

— men realiteten er evig den samme. Når kun vår tro er den samme — troen på det godes seier over det onde, gledens seier over sorgen, tillitens seier over tvilen — og vi praktiserer denne tro inn i de minste foreteelser i vårt daglige liv.

«Da Kristus så deres tro sa han: vær frimodig!» — men *hvad* ser han i oss, i dig og mig —?
Tro eller tvil —?
Fortrøstningsfull eller skeptisk holdning —?
Katolsk livsinnstilling eller — — —?

Fordi han gikk til alt med denne glede var hans lyse humør så vel fundert at det aldri sviktet — som det aldri har sviktet til den dag idag. Derfor har han vært velkommen overalt, ti overalt trenges det glede og ingen er vel slik lysbringer som et virkelig glad menneske! Det var sorg i Tromsø, da han forlot byen — sorg og savn — men Bergen kalte med større menighet og derfor større oppgaver og det var aldri mgr. Snoeys' sak å undslå sig for

de krav hans biskop stilte til ham. Lojalt kommer han når man trenger ham — uten hensyn til sig selv, egen bekvemmelighet, eget helbred eller egen vane — og sitt glade sinn og livsinnstilling tar han med sig. Han vet at Herrens hus er overalt, selv om de enkelte boliger kan være mange og såre forskjellige.

Men hvor forskjellige de enn har vært så har ett trekk vært felles for alle steder mgr. Snoeys har virket: «det blomstrer og gror — i hans plogjerns spor». Mgr. Snoeys har gjennom hele sitt liv tatt vare på en kostelig ting: han eier fremdeles barnets, Guds barns, åpne og tillitsfulle tro på det godes su-

verene makt i tilværelsen, og denne hans sterke og urokkelige tro på det gode i alt og alle har også alltid kalt det beste frem hos alle og fått alle til å yde sitt beste. Han forlater nu en kirke og en skole i modernisert og utvidet skikkelse samt en rekke blomstrende institusjoner i tilknytning til St. Franciskussøstrenes ordenssamfund hvis direktør han er. Skjønt dette samfund forlater han jo ikke — her blir mgr. Snoeys jo stående som biskopens trofaste støtte og søstrenes faderlige rådgiver.

Da mgr. Snoeys for to år siden fylte 60 år var han selvfølgelig gjenstand for stor oppmerksomhet fra nær og fjern. Blandt de mange hilsener var også en fra den kjente sogneprest Halvdan Wexelsen Freihow i Gjerpen, hvori denne bl. a uttaler: «Ulik

Den gode Hyrde.

O gode Hyrde, fjernt fra dig
er verden full av svik og snarer.
Led Du mig på den rette vei
og vern min sjel mot fall og farer.
Lær mig i støvets mulm og muld
å finne livets sanne gull.

K. Kjelstrup.

konfesjon kan ikke vera i vegen for å gleda sig over møtet med ein djup, intelligent kristen personligdom. Heil og sæl!» La disse ord klinge nu igjen som et godt varsel for et fredelig forhold og samarbeide også ut over de konfesjonelle grenselinjer her i mgr. Snoeys' nye virkefelt — som et tegn på at han er velkommen også utenfor St. Olavsmenighetens egentlige rekker. Men vi innenfor disse rekker vil hilse ham med de skjønneste og sanneste ord vi kan si:

«Velsignet være den som kommer i Herrens navn!»

Ti det er i dette navn vi nu mottar mgr. Snoeys som vår hyrde og veileder. Ennu er det sorg i våre hjerter over det tap vår Kirke og vår menighet har lidt — men mgr. Snoeys vil ut fra hele sin positive innstilling til livet forstå at dette er et tegn på hans nye hjords trofaste sinelag, og han vil ta det som sin første oppgave å gjøre de bedrøvede glade igjen. Han kan det. Han var vår avdøde sogneprests første hyrde og veileder, da denne begynte sitt virke som prest her i Norge — og er det på sine frukter at treet skal kjennes vil alene denne frukt vidne om at St. Olavsmenigheten kan se sin åndelige fremtid tillitsfullt i møte under mgr. Snoeys veiledning.

Vi vil ønske for ham og for oss at hans livsglede og arbeidsglede må forbli like så sterk og fruktbar som hittil — at «Lætatus sum —» må lyse over ham og oss hver søndag og hver virkedag Gud gir oss å leve sammen. Måtte ingen og intet ta denne vår felles glede fra oss — sammen vil vi slutte op om den og verge den mot alle fiender, innenfra som utenfra —

Det lover vi monsignore Henrik Snoeys —
ad multos annos!

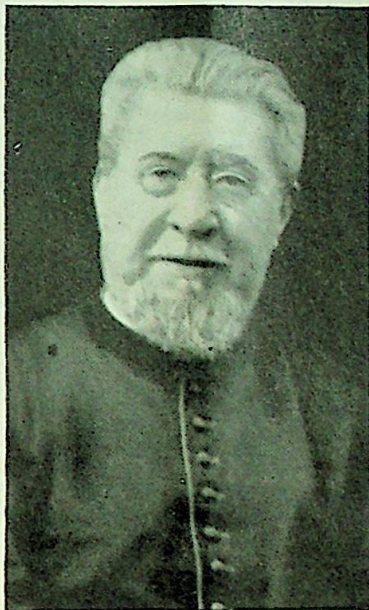
Introitus.

Gi fred til dem der bier på dig, Herre, for at dine profeter må finnes tro. Hør din tjeners og ditt folk Israels bønner. Jeg gledet mig over det man sa til mig: vi skal gå til Herrens hus! [18. sønd. eft. pinse].

Pavens fredsapell.

Den 29. september lød den Hl. Faders stemme fra hans sommerresidens Castel Gandolfo. Det var et verdensbudskap han utsendte og han var meget beveget — stemmen sviktet ham ofte, så talen var vanskelig å opfatte. Han opfordret på det mest inn-trengende til å be for fredens opprettholdelse og for at troen på de fredelige forhandlinger og de varige overenskomster måtte holdes ved like hos alle statsmenn. «Søk ennu en gang til bønnen, denne ubevebnede, men uovervinnelige makt», sa han. «Jeg tilbyr av mitt ganskje hjerte mitt liv for verdens fred

og frelse, enten Herren over liv og død vil kalle mig til sig eller Han vil forlenge sin sørgende og trette arbeiders bestrebelse på denne jord. Vi stoler så meget mere på at vårt tilbud blir mottatt med velvilje, som det fremsettes i samme øieblik som den milde og heroiske Sankt Venceslas minne høitidlig holdes og fordi den til rosenkransen særlig viede måned snart begynner, den måned i hvilken vi vil fordoble våre bønner, som alt har ført til så stor og lykkebringende inn-gripen fra den Hellige Moders side i menneskehetens skjebne. Det er i full tillit til vår bønns kraft at vi gir hele den store katolske familie og menneskeheten i sin

Mgr. Henrik Snoeys

helhet vår faderlige velsignelse: «Benedicto Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super vos et maneat semper».

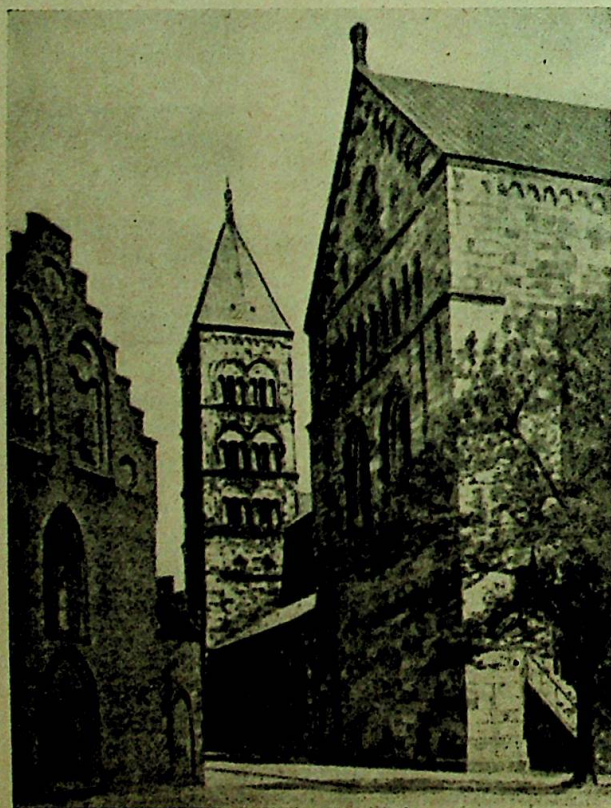
Det er i øvrig som bekjent ikke første gang at den Hl. Fader taler fredens sak. Allerede i rundskrivelsen «Ubi Arcana» fra år 1922 slår han fast at Versaillestraktaten ikke har skapt noen virkelig fred «— — — vel har et høitidelig forlik beseglet freden mellom de krigsførende, men denne fred består kun i diplomatiske dokumenter og er ikke forankret i hjertene. Og det er nettop i hjertene at de krigerske lidenskaper herjer og stadig blir mer og mer farlige for samfundet.» I samme rundskrivelse sier paven enn videre: «— — — vi vil av alle våre krefter arbeide på det kristne samfunds og den kristne freds trygghet.»

Og dette løfte har St. Peters efterfølger trofast holdt. Ved hver anledning har han talt fredens sak — selv da han i julen 1936 lå dødssyk sendte hans lidelsesfylte stemme de alvorligste advarsler ut over verden: «— — imot Guds vilje som har lovet alle som er i god vilje sin fred står det guddommelige barns fiender. Det blander sig en sorgens tone i julegleden fordi borgerkrigen med sine forferdelige begivenheter raser i Spania.»

Kristi statholder taler stadig imot den moderne krigs grusomhet som han betegner som værende fantastisk utrolige. Og stadig viser han hen til den virkelige årsak til at veien til en varig fred synes sperret. Den sanne og eneste varige fred kan nemlig kun bygges på ærbødighet og aktelse av Guds love. I et pavelig budskap av 3. mai 1932 heter det: «Når man ikke anerkjenner naturlovenes og de guddommelige loves hellige rettigheter da hjelper ingen fredsslutninger, ingen høitidelige avtaler, ingen internasjonale sammenkomster og konferanser og heller ikke statsmennenes edleste og mest uegennyttige bestrebelsler.»

Reisebrev fra Lund.

Om jeg hadde evnen skulde jeg skrive et hyldningsdikt til Lund slik som den er idag, men især til minnenes Lund, ti for en katolikk er her nok av levende minner. I de 4

Domkirken i Lund.

uke» jeg har hatt den glede å være her har jeg daglig frydet mig over staden, jeg har spurt og jeg har lest om den, og stadig vært på opdagelsesreiser.

Når man besøker historiske steder finner man ofte mest ruiner, men her er ruinene bygget op eller restaurert, men meget er naturligvis borte.

I en liten bok om Lund leser jeg at Knut den store, Englands beseirer, hadde en storpolitisk drøm: å gjøre England og Danmark til to likestilte riker i et storkongedømme. Da England hadde nådd et høiere stadium av civilisasjon, sendte han dyktige håndverkere fra London til Lund. Han bygget en kirke, innsatte biskop og anla myntverksted. På disse gamle mynter er preget ordene «Lund Denemac» for å markere forskjellen mellom det engelske og det danske London. Lund er med andre ord en meget gammel by, innpå tusen år. Den kunde i sin tid kalles for «Nordens hovedstad», ti her var erkebispesetet etterat norden var blitt en selvstendig kirkeprovins, altså før Nidaros fikk sin erkebiskop. I den tid fantes her 22 kirker og 7 klostre.

Det andre store navn i Lunds historie er Knut den hellige. Denne konge som besteg Danmarks trone i 1080 la grunnen til den nuværende domkirke, hellige St. Laurentius. Kongen opprettet også en skole som fikk plass i det til domkirken hørende Augstinerkloster, og blev den første innretning i sitt slag i Norden. Lund var i hele middelalderen en mektig by, men den gyllene tid varte bare til 1452 da Karl Knutsson foretok sitt herjingstog til Skåne. Biskop-palatset og domkirken kunde svenskene ikke storme, men byen for øvrig. Lund reiste sig atter av asken men blomstringen blev kort, for reformasjonen avsluttet Lunds storhetstid. Erkebiskopembedet blev avskaffet i 1536, kirker og klostre blev plyndret og nedrevet, og byen sank ned i fattigdom. Byen led også meget under krigen mellom Danmark og Sverige. Etter Skånes overgang til Sverige, grunnla Karl XI's formynderregjering universitetet i 1666 og 2 år etter blev det innviet. Dog først etter 1750 begynte atter Lund å blomstre op, og idag har byen ca. 28 tusen innbyggere hvorav man regner 2700 studenter. Byen har foruten den gamle del også hypermoderne funkishus, havebyer og industristrøk.

Domkirken er det man først legger merke til. Den er bygget av sandsten og stilen er romansk. Den sies å være nordens vakreste romanske kirke. Midtskipets mektige hvelv har en høyde av 21 m. I koret ser man en dobbelt rad med korstoler som blev opsatt i slutten av det 13. århundre. De er av ek og formodentlig utskåret av en tysk kunstner. Men ser apostel- og helgenfigurer og humoristiske formede dyrefigurer. I koret finnes også en vakker 7-armet lysestake av bronse fra litt senere tid. De forskjellige tider har prydet kirken, også den moderne. I 1924—27 utførtes en mosaikkmalning i koret av Joakim Skovgård og vår egen Vigeland har utført vakre glassmalerier noen år senere. På kirkens venstre vegg er opsatt et astronomisk ur. Det viser år, måned og dag, og på en annen skive astronomisk tid. Man ser også et billede av madonna omgitt av to hornblåsere. Når klokken slår 12 får vi se et lite skuespill: to ryttere høit oppe på uret ryker sammen og veksler like mange hugg som klokken slår, hornblåserne løfter sine horn og salmen *In dulci jubilo* toner fra et skjult orgelverk og de 3 vise menn med sine tjenere toger hilsende forbi madonna. Dette spill overværes daglig av mange mennesker. Man blir hensatt til en annen og muligens bedre tid da menne-

skene ikke var så rastløse men hadde ro til å tenke på «det ene fornødne».

Krypten med sine mange gravstener, de vakre søiler, sin dype brønn men mest av alt alteret, som blev innviet i 1123, og treskulpturen av madonna med barnet, er betagende. Her nede har de gjenoptatt skikken med tidebønn. Da jeg overvar den var der flest unge menn tilstede. Der var kun to lys som brendte på alteret, på hver side av Guds moder, ellers var det bare et sparsomt lys fra de dype, små vindusnisjer. Først var der stille bønn, så istemte presten en salme og dernest leste de tidebønnen avvekslende, idet de på venstre side leste føre og de på høire side svarte. Presten leste derpå et stykke av evangeliet, så en salme, Fader vår, og idet alle reiste sig Trosbekjennelsen høit. Det endte med at presten gav velsignelsen. Jeg la merke til en ung mann som under velsignelsen knelte ned på stengulvet og gjorde korsets tegn. Selv satt jeg i mine egne katolske betraktninger og bad at disse søkende mennesker måtte finne frem til siutt.

En annen interessant kirke er St. Petri klosterkirke av rød teglsten. Den er enskibet og egenartet. Den står i forbindelse med en liten bygning som er resten av det Benediktinerinnekløster som kirken tilhørte. Det var opprettet av erkebiskop Eskil som var en klosteropretter av rang.

Ved siden av domkirken står en bygning igjen av Augustinerklostret. Lenger nede, ved Mortenstorvet, er sortebrødrenes kloster som bl. a. benyttes til kunstutstilling. Det er malerisk, i rød teglsten, og har på en tårnlignende forhøielse av muren et ur. Hele bygningen er, som så mange hus i byen, dekket med villvin som i disse dager stråler i høstens praktfulle farver.

Derimot kan jeg ikke finne noen bygning igjen av Franciskanernes store kloster. På dets grunn står telegraf og posthuset, men to gater som fører derfra bærer navnene «store og lille gråbrødregate».

Der er en egen stemning over byen med de mange bindingsverkshuser, smågater med gasslykter på hushjørnene, universitetet med dets vakre have, Lundagård park, ved domkirken, med de eldgamle trær og rosenbeddene som stråler i septembersolens skinn. Hvor man blir betatt av denné bys charme!

Jeg slutter som jeg begynte: hadde jeg hatt evnen skulde jeg ha skrevet et hyldningsdikt! —

De beste hilsener til St. Olavs lesere fra vandreren.

M. L. S.

Tsjekkoslovakias skjebnetime.

«Da jeg var liten pleiet jeg ofte å si: hvis det ikke lykkes for dig første gang, forsøk en gang til, forsøk om og om igjen. Det er det jeg gjør —», med disse ord til pressen drog det britiske rikets statsminister, Neville Chamberlain til München for å møte Hitler, Mussolini og den franske statsminister Daladier — og resultatet av dette møte har allerede fløiet ut over hele verden:

«Det blir ingen krig. — Enighet i München inatt». — De fleste voksne mennesker som oplevet verdenskrigen, vil ha en anelse om hvad dette budskap betyr, men bare de færreste kan erkjenne hvad det virkelig innebærer,

hvad verden er blitt spart for ved dette forlik. De redsler, den nød, all den elendighet en moderne verdenskrig medfører, er så grenseløs, så hinsides enhver begripelse, så umulig å måle. — Der trenges en del følelse og fantasi for å fatte det lille ord fr e d.

Vi har ikke fått den gratis. Der er nogen som har betalt for den, nogen som har kjempet, — ikke med fysiske våben — men med åndelige. Den er oppnådd ved en nær sagt overmenneskelig innsats av sjelelige krefter, av mot, klokskap, energi, seig utholdenhet — av tro. Den tro som aldri gir op men fortsetter «om og om igjen.» Den tro er det som Neville Chamberlain representerer. I sin leder av 30. sept. skrev «Dagen» bl. a., idet bladet som overskrift satte: «Noe stort er hendt» følgende:

«München-møtet og Münchenkommuniket må virke utrolig utfordrende på den politiske kynismen, som i alt det som skjer bare ser egeninteressen. Når kynikerne får summet sig vil de sikkert, som vanlig, lete med lys og lykte efter de dårlige motivene og med dem som ledetråd begynne å utrede det storpolitiske intrigespills hemmelighetsfulle tråder.

Men vi andre vil ha lov til å glede oss over at noe stort er hendt. Verden stod ved avgrunnens rand. Men i siste øieblikk grep en hånd inn og hindret katastrofen. Mistanke og hat grodde som en jungle mellom statsmenn og nasjoner. Men menneske søkte menneske og det lykkes å skjære en åpen vei gjennom junglen. Krigens onde demon slet i sine lenker og hisset til galskap og selvødeleggelse. Men fredstanke hadde vokset sig sterk i menneskenes sinn og det lyktes enda engang å legge uhyret i lenker.»

I disse ord sammenfattes som i en sum verdien av det som er hendt: menneske har søkt menneske — og vi kan tilføie med søndagevangeliets ord: at vi nu alle kan «prise Gud som har gitt menneskene en slik makt.» Men selvfølgelig går også tanken til den stat som har måttet betale prisen for freden: Tsjekkoslovakia med sin sympatiske president dr. Benes. Mange har følt dets skjebne som et skår i gleden, idet man ikke har husket på hvorledes dette rike blev til og at det like fra sin første levetid har båret oppløsningens spirer i sig.

For noen tid siden gav professor W. Werenskiold en utmerket oversikt over hele det tsjekkoslovakiske problem. Av denne oversikt hitsetter vi:

Ut på høsten 1918 sprakk Habsburgernes gamle monarki — der var for store indre motsetninger; før eller senere var det vel eksplodert allikevel, nu kom katastrofen som følge av det totale nederlag i krigen. Og rundt omkring var der naboer med millioner av «brødre» i det gamle land; de fikk hvert sitt stykke, polakker i nord, rumener i øst, serber i syd — tyskerne i vest vilde nok gjerne hatt tilslutning til Det Tyske Rike alt dengang, men de fikk ikke lov, isteden måtte det tyske Østerrike eksistere som det best kunde, fattig, økonomisk uselvstendig, politisk maktesløst.

To av stumpene blev selvstendige riker: Ungarn og Tsjekkoslovakiet, men på temmelig forskjellig grunnlag. Ungarn hørte til dem som tapte, tsjekkerne var sammen med dem som vant. Resultatet var da at Ungarn blev så litet som mulig, Tsjekkoslovakiet så stort som det lot sig forsvare.

Men vanskelig blev det i Tsjekkoslovakiet; her er ikke fullt to tredjedeler tsjekkosllovakere — resten er tyskere, ungarer, russer, polakker o.s.v. Og enda er ikke tsjekkere og slovakere samme folk heller, om enn de er nær i slekt. Det er åpenbart at slike forhold skaper problemer.

For å kunne få noen oversikt over sakene er det nødvendig å kjenne litt til den historiske utvikling, men kanskje først og fremst til de naturlige geografiske forhold.

Tsjekkoslovakernes hovedland er, og har alltid vært Bøhmen. Det er en nogenlunde firkantet landplate, satt på skrå, slik at den er høiest i sydøst; her er der et trin ned til det lavere land, Østerrike i Donaudalen og Mähren østenfor. Men i sydøst, nordvest og nordost er platen innrammet av fjell, Böhmerwald, Erzgebirge, Sudetene. Fjellene er ikke så svært høie, men de har hatt sin betydning som inngjerding for slettelandet innenfor.

Bøhmen har navn etter boierne, visstnok en keltisk stamme, som blev drevet vekk av de germanske markomanner, «markmennene». I folkevandringstiden drog de germanske folk ut av landet — bairerne har nok navn etter Bøhmen; slaviske folk flyttet inn i det åpne land.

Det er et faktum som folk er tilbøielig til å glemme, at slaverne engang hadde besatt hele det nuværende Øst-Tyskland, helt til Elben og enda lenger. Når dette land er blitt tysk, så skyldes det både kolonisasjon og fortyskning, men fremdeles bor der slavisk talende folk ikke så langt syd for Berlin, vendene i Lausitz.

Bøhmen alene har bevaret det slaviske sprog, i en kile, omgitt av tyskere i nord, vest og syd. Tysk-Østerrike, Donaudalen, er også tysk kolonisasjonsområde på tidligere slavisk grunn.

Dette forhold er åpenbart en følge av Bøhmens eiddommelige karakter — en åpen, ikke for stor slette, med gode muligheter for jordbruk, bebyggelse, organisasjon, statsdannelse, dertil omgitt av fjell til beskyttelse mot tyskernes ekspansjon. Landet er lettest tilgjengelig fra øst, og det er karakteristisk, at kristendommen blev innført fra den kant også, av den greske munk fra Thessalonika, Methodios. Men den tyske innflydelse har alltid været stor, og fra omkring år 1000 måtte fyrstene anerkjenne den tyske keiser som overherre. Dette hadde mindre å bety; Bøhmen var faktisk et selvstendig kongerike.

De samme indre motsetninger viste sig i Bøhmen som i andre land: strid mellom kongemakten, som forsøkte å centralisere styret, og storfolket, som vilde ha mest mulig frihet til å greie sig selv — slik var det jo her i landet også. For å skape motvekt mot landadelen og for å få utviklet næringsliv og handel, og endelig for å skape gode skattbetalere, vilde kongene hjelpe frem en borgerstand i byene — slike fantes nesten ikke. Så gjorde kong Ottakar (omkring 1200) noget som dengang visselig var klokt — han innkalte tyske kolonister, som bygget byer og drev håndverk og handel. En lang rekke byer i Bøhmen og Mähren er grunnlagt av disse tyskere. Noget lignende var tilfelle i Transsylvanien, hvor også fyrstene innkalte «saksere», som bor der den dag idag. Disse er helt isolert fra sine slektninger, midt blandt rumenerne — men i Bøhmen

og Mähren var de tyske kolonister forposter for tyskerne almindelig fremrykning i grenselandet.

En annen ting kom til: Slaverne bodde i det åpne sletteland, skogene omkring lå folketomme, til tyskere begynte å rydde i fjell-dalene, utover i 13. århundre. Slik blev Sudetene og Böhmerwald bebygget av tyskere. Og enda flere tyskere kom der da grubedriften tok sig op i 1500-årene; tyske bergmenn blev innkalt som sakyndige og skjerpere og ledere, både til Norge og til Bøhmen. Her i landet var der ingen fare, her lever minnet om tyskerne bare som en merkelig berg-jargon på Kongsberg og Røros; anderledes var det i Bøhmen, hvor Erzgebirge blev helt fortysket. Så blev kulldriften for alvor tatt op fra slutten av 1700-årene, hele Nord-Bøhmen blev industrialisert og fortysket.

Ulykkelige politiske begivenheter førte samtidig til at tsjekkerne holdt på å miste sin nasjonalitet fullstendig.

Tredveårskrigen begynte jo i Prag, Praha som det heter, men alt etter to års forløp var bøhmerne slått sønder og sammen; tsjekkerne blev fattige husmenn.

Hvorledes de allikevel klarte å komme sig op og frem, er en lang historie. Men da verdenskrigen begynte, var Bøhmen visselig den rikeste del av monarkiet; tsjekkerne var blitt et selvbevisst kulturfolk, arbeidsomme, flittige og velstående. Og da oppløsningen kom etter østerrikerens nederlag i Italia, optrådte en rekke energiske folk som ledere; uten at et skudd blev løsnet, gjennomførte de sin revolusjon, overtok den civile administrasjon, organiserte en armé, sendte hjem de ungarske regimenter, avvebnet de tyske og opnådde å bli anerkjent som alliert stat av vestmaktene!

Men straks fra begynnelsen blev der vanskeligheter med tyskerne i landet. Tysk-bøhmiske politikere i Wien holdt et møte (29—10—1918) og proklamerte «Deutsch-Böhmen» som en egen forbundsstat i Østerrike; dette skulde være den nordvestlige del av landet. Samtidig besluttet forsamlingen at der skulde dannes en egen provins, «Sudeterlandet», med hovedstad Troppau, dessuten skulde det sydlige, tyske Mähren skilles ut under navnet «Znaimer Kreis» og slås sammen med Nedre Østerrike. Noget senere erklærte tyskerne i Vest-Bøhmen, at et område «Böhmerwaldgau» vilde slutte sig til Øvre Østerrike. Den provisoriske tysk-bøhmiske nasjonalforsamling i Wien sendte en skrivelse til president Wilson og minnet ham om de rettigheter de hadde krav på etter nasjonalitetsprinsippet, men de fikk ikke noget svar. Den tyske befolkning i Bøhmen, 3,5 millioner, vilde ikke tilsluttes den tsjekkosllovakiske stat og truet med å føre en fortvilet kamp. De håbet på hjelp fra Tyskland.

Og imens lyktes det virkelig tyskerne å organisere en administrasjon i de områder hvor de hadde flertall; der blev sørget for ro og orden og tilførsel av mat. Forholdene var høist besynderlige: I noen byer regjerte samtidig tyske og tsjekkiske embedsmenn, andre byer skiftet styre flere ganger, snart var de tsjekkiske, snart tyske. Men tsjekkerne hadde nok makten, og det nyttet lite at Østerrike forsøkte å hjelpe tysk-bøhmerne. Tyskland var jo også kraftesløst. I første halvdel av desember 1918 besatte tsjekkiske tropper alle de tysk-bøhmiske områder — det var slutt både med Sudeterlandet og Znaimer Kreis!

KVINNENS VIRKE - FOR HJEM OG KIRKE

Fru Anna Backer 70 år.

Den 5. oktober feiret fru Anna Backer i Fredrikstad sin 70 års dag, og mange gode, varme takknemmelige tanker tok den dag veien til hennes hjem — det hjem som da fru Backer var i full vigør betød så uendelig meget for så mange mennesker og som stadig er som en mors kjærlige og beskjermende, veiledende og trygge favn å ty hen til. En havn som stod åpen både for trosfeller, for sociale og politiske meningsfeller — og for de veifarende, som trengte en materiell håndrekning.

I en sjelden grad har fru Anna Backer vært som

Tysk-Bøhmen har sidenefter måttet nøie sig med de rettigheter som er sikret dem som «nasjonal minoritet». Imidlertid har kriseårene gått verst ut over tyskerne i landet; særlig ille var det i Sudetene, hvor folk levet meget av hjemmeindustri, en levevei som synes å være dødsdømt. Vanskeligheter har der også vært med eienomsforholdene i fjellbygdene.

I øvrig henviser vi til artikler vi tidligere i år har bragt her i «St. Olav» om Sudeter-tyskerne og deres fører Konrad Henlein og om deres konfesjonelle stilling. For den katolske Kirke i Tyskland betyr deres tilbakevenden til sin tyske hjemstavn en mektig forøkelse av trosfeller hvilket selvfølgelig ikke er uten betydning.

en inkarnasjon av den gamle visdommens boks definisjon av «en sterk kvinne». Hun har heller aldri «spist sitt brød i lathet» — og det er nesten ufattelig hvad hun har fått utrettet. Foruten sin innsats for Norske Kvinners Katolske Forbund, hvis stifter og mangeårige formann og første æresmedlem hun er, har hun vært medstifter av både det danske og — såvidt jeg husker riktig — det svenske katolske kvinneforbund. Samtidig har hun beklædd betydelige tillitsposter innenfor Norske Kvinners Nasjonalråd og til og med vært generalsekretær for det Internasjonale Kvinneråd hvilket til tider la en uhyre arbeidsbyrde på hennes skuldre. At hun har kongens fortjenstmedalje i gull er nesten en selvfølge — men også den Hl. Fader har hedret henne med sitt synlige bevis på Kirkens anerkjennelse for hennes innsats.

At hun i mange år var den drivende kraft i Fredrikstads kvinneforeninger sier sig selv — men sin skjoneste seier vant hun under spanskesyken, hvor hun fikk opprettet interimistiske lasaretter og selv var på ferde natt som dag med å pleie de syke og troste og hjelpe de døende.

Ja, man kunde fylle mange sider i «St. Olav» med innholdet av dette sterke, viljesbetonte og dog så fromme menneskes livshistorie men vi får slutte med ordene fra visdommens bok: «en kvinne som frykter Herren skal prises. Gi henne av hennes henders frukt og hennes gjerninger skal lovprise henne for alles ansikt!»

Mange og store gjerninger priser Anna Backer.

Vi ønsker henne en god og lys livseftermiddag — —

Kirkens syn på husmors virke.

Under denne tittel inneholdt St. Olav for 22. septbr. en artikkel om husmors lønn og jeg etterkommer gjerne redaksjonens provokasjon om samme.

Man kan ikke vente at menn — og heller ikke kvinner som ikke selv har gjennomgått husarbeidets mange og forskjellige irganger — skal kunne ha full forståelse av husarbeidet eller et hjemms administrasjon. Men dette skyldes i vesentlig grad ungdommens opdragelse. I sin store kjærlighet til barna er mødrene rede til å bære alle byrder for dem.

uten å tenke på den vitale betydning det vilde ha — ikke minst for barnas fremtid — om de lot dem føle litt ansvar for hjemmets trivsel og vakte interessen hos dem for husarbeidet.

Jeg tror dette vilde bidra til en bedre forståelse av mange husmødres tunge, slitsomme tilværelse og av deres rent menneskelige ønske: å ha noen kroner for sig selv til eget personlig forbruk, uten derfor å bli betraktet eller se sig selv som en lønnet funksjonær i sitt eget rike. Hvis mannen fra barn av var blitt innprentet, at hjemmets inntekter bør være et felleseie og at hustruen har samme behov for mynt som han selv til å dekke sine små private poster med, tror jeg neppe, at spørsmålet husmorlønn hadde sett dagens lys. Husmorlønn! Navnet alene lyder usympatisk — og den er sikkert ugjennemførlig i sin almindelighet.

Jeg har heller ikke sett noe forslag til tariff. Ja, for det er vel meningen at det skal bli lønnstariff, når husarbeidet blir et yrke?

Det å sette et barn inn i verden, som vel er kvinnens åndelige og fysiske største påkjønning, hører vel også med under yrkesbegrepet? Jeg er spent på å se en utredning av disse spørsmål.

En husmors arbeid kan ikke betales på linje med en yrkeskvinnes. Den gifte kvinnes stilling i hjemmet står i en særklasse. Hun engageres ikke av en chef, på en bestemt tid, for en bestemt betaling når hun gifter sig, men går under normale forhold inn i ekteskapet med sin kjærlighet som innsats. En kjærlighet som Gud selv har nedlagt i våre hjerter som en gave i forbindelse med husmorkallet og som en av betingelsene for hjemmets lykke og harmoni. Mens kontantlønnen utvilsomt vil vekke splid, virke demoraliserende og svekke æresbegrepene.

Når Marie Verone mener, at aktelsen for husmorsvirke vil komme så snart det blir et lønnet yrke, — tror jeg å kunne spå henne et: på stedet hvil!

A. B.

Kongressen i Rom april 1939.

Ved den internasjonale katolske kvinneligas kongress i Rom april 1939 er hovedtemaet: den katolske kvinnes innsats for samfundets kristne gjenreisen ut fra det synspunktet at kvinnene i våre dager har langt større innflytelse på hele samfundslivet enn før hvilket medfører ikke alene nye rettigheter men også nye plikter både i forholdet til samfundet som til Kirken. Følgende temaer skal derfor drøftes:

Hvorledes har de forskjellige forbund, tilsluttet ligaen, hjulpet de katolske kvinner i sine respektive land til å oppfylle disse plikter?

Hvorledes skal man fremtidig arbeide på å gi dette virke større slagkraft?

Hvorledes få disse bestrebelsers i stadig større samklang med tidens fordringer og de pavelige rundskrivelsers direktiver?

Maria Curies tragedie.

Den store opdager av radiumstrålenes tilstedeværen og krefter, Maria Curie's datter har utgitt en bok om morens liv og virke. I den anledning skriver pater Dupré la Tour i jesuittenes tidsskrift «Etudes» en meget interessant og gripende avhandling om Maria Curies tragedie: i likhet med så mange andre moderne videnskapsdyrkere blev også hun efterhvert fremmed for den kristne tro. Pater Dupré spør i slutten av sin artikkel hvorledes det dog kan gå til at dette ser ut til å være den ikke ualmindelige skjebne for en forsker, som dog bedre enn andre skulde være i stand til å se de store linjer i tilværelsen ut fra sitt intime kjennskap til detaljene og derfor også bedre enn andre skulde ha innblikk i den objektive sannhets, den store altomfattende sannhets verden?

Og han svarer: det er nettop det største og det minste i en lærds liv! I samme forhold som erkjennelsen stiger vokser også risikoen. Som gull og makt har sine særlige frister har videnskapen sine og det utkreves en særlig nådegave til at den stolte menneskeånd midt i sin seiersfølelse skal minnes sin egen begrensning. Det utkreves en filosofisk skolering som den partielle videnskap aldri kan gi — en utviklet bevissthet om de grenser som ligger hinsidig alle naturvidenskapelige slutninger og derfor rummer problemer som tilhører et høiere plan.

Den egentlige fare ved all videnskap ligger i at den for tidlig stiller det menneskelige hjertes uro angående de siste ting. Over begivenheten av idag og imorgen glemmer forskeren de spørsmål som kun evigheten kan besvare. Og mennesket venner sig til å kreve å få matematisk sikkerhet og naturvidenskapelig kontrollmetode anlagt også på de sannheter, som dog i sin hinsidige majestet sprenger den stakkels ensidige menneskeevne. Til disse sannheter fører ikke annen vei enn personlig ydmykhet og offervilje.

Men denne vei er vanskelig — derfor griper man til en tåpelig stolthet, som får menneskene til å nekte å tilbe den allmektige men i sine hemmeligheter skjulte Gud, hvorfor de danner sig en av dem selv i sitt eget billedskapte avgud. Overfor ham behøver vi ikke å føle oss små, ti han er vårt eget verk, vår egen guddommeliggjorte tilværelse!

Dupré la Tour viser til sist at hele denne holdning er ene et spørsmål om etisk personlighet, etisk karakter. Det finnes heldigvis idag et overveldende antall naturforskere som gjennom sin videnskap er nådd frem til en dypere Gudserkjennelse. Det er de ydmyke videnskapsmenn som for hvert skritt de kommer fremad klarere og klarere ser hvor lite de i grunnen vet. For hvert problem de løser reiser hundre nye problemer sig — og de forstår at således opdrar Gud dem til beskjedenhet.

Maria Curies tragedie er at så langt kom hun aldri —

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.